

Verbinden in Haaglanden

Aanbod 2019-2020

SPPOH | Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden

Ieder kind een kans!

Ontmoeten, professionaliseren en kennisdelen

2019-2020

Verbinden is een van de belangrijke pijlers van het Ondersteuningsplan 2017-2021 van ons samenwerkingsverband SPPOH. Verbinden betekent elkaar ontmoeten, met en van elkaar leren en samenwerken. Met ruim 200 scholen in Haaglanden geven we vorm aan passend onderwijs. Verbinding onderling, met ouders en een diversiteit aan partners is nodig om voor elke leerling zo goed mogelijk onderwijs te realiseren.

Om scholen hierin te faciliteren organiseren wij ook in 2019-2020 diverse vormen van ontmoeting, professionalisering en kennisdeling. We doen dit in netwerken in het werkgebied of de wijk en tijdens scholings- en themabijeenkomsten. Voor en samen met de deelnemers.

SPPOH | Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden

Ieder kind een kans!

Bijeenkomsten

De bijeenkomsten staan in het teken van kennisdeling, versterking van de basis-ondersteuning, verbinding en verantwoording. Het aanbod is verdeeld in een 'aanbod per werkgebied/wijk' en een 'Haaglanden breed aanbod'.

Per werkgebied/wijk

IB bijeenkomsten

Ontmoeting, uitwisseling en casuïstiek. Het komt allemaal aan bod tijdens de IB-bijeenkomsten in de werkgebieden. Vind je het prettig om je collega's te ontmoeten en samen van gedachten te wisselen, dan zien we je graag bij de bijeenkomst in jouw werkgebied. In de grotere werkgebieden zullen we meer toespitsen op de wijk.

Voor wie: intern begeleiders

Evaluatie bijeenkomsten

De evaluatiebijeenkomsten zijn een essentieel onderdeel voor de ontwikkeling van passend onderwijs in Haaglanden. In deze bijeenkomsten geven we vorm aan een kwalitatieve verantwoording met en naar elkaar. We voeren het inhoudelijke gesprek over de inzet van extra ondersteuning in de werkgebieden en in Haaglanden breed. Vanuit het samenwerkingsverband geven we inzicht in de laatste ontwikkelingen, de financiën en verantwoorden we ons over de besteding. Vanuit de scholen wordt op basis van concrete monitorgegevens informatie gedeeld over de inhoud achter de cijfers. Deelname van alle scholen aan deze bijeenkomsten is daarom van groot belang.

Voor wie: directeuren en intern begeleiders

Haaglanden breed

De IB-startdagen "Wat aandacht krijgt, groeit!"

Net als de afgelopen twee jaar starten we het nieuwe schooljaar met de IB-startdagen op het HCO. Na een centrale start met een inspirerende spreker, is er keuze uit verschillende workshops. Daarnaast is het een moment om kennis te maken en ervaringen te delen met collega's uit Haaglanden.

De IB-startdagen zijn verdeeld over drie ochtenden. Per ochtend stellen we een maximaal aantal deelnemers vast.

Voor wie: intern begeleiders in Haaglanden

Bijeenkomst voor startende en nieuwe IB'ers en directeuren

In deze bijeenkomsten verdiepen we ons in de werkwijze van ons samenwerkingsverband. Naast praktische informatie beantwoorden we de vragen:

Wat zijn onze uitgangspunten? Hoe geven we invulling aan passend onderwijs in Haaglanden en welke mogelijkheden biedt ons werkveld? Ook zal de ontmoeting en kennismaking tussen 'collega starters' het netwerk vergroten.

Voor wie: startende of nieuwe intern begeleiders en directeuren in Haaglanden

Themabijeenkomsten

Met maximaal 20 professionals per deelnameblok verdiepen we ons in het thema hoogbegaafdheid of het thema gedrag. Beide thema's worden in drie opeenvolgende bijeenkomsten door onderwijsexperts aangeboden. Er is een blok met bijeenkomsten in het najaar 2019 én een in het voorjaar 2020. Als je deelneemt, dan volg je alle drie de bijeenkomsten. Kennis over het thema, een passende aanpak en het beleid op jouw school krijgen aandacht.

Experts van de Lootsboot nemen ons mee in de thema's groepsdynamiek en omgaan met gedrag. Welke preventieve aanpak werkt? Het gaat hierbij om een zo passend mogelijke aanpak in de klas en in de school als geheel. Zeggen we wat we doen en doen we wat we zeggen? Hoe voorkomen we dat kinderen uitvallen? De eerste ronde themabijeenkomsten in het najaar staat in het teken van kennisoverdracht. De tweede ronde in het teken van casuïstiek en intervisie.

De themabijeenkomsten over hoogbegaafdheid sluiten aan bij de subsidie aanvraag en de ontwikkeling die we nastreven de komende vier jaar. Informatie over deze bijeenkomst volgt in de uitnodiging aan het begin van het schooljaar

Voor wie: intern begeleiders en gedragspecialisten in Haaglanden

Aanmelding en meer informatie

Voor het scholingsaanbod op het HCO geldt dat de per onderdeel genoemde onderwijsprofessionals kosteloos kunnen deelnemen. Aanmelding is verplicht en kan via www.sppoh.nl > bijeenkomsten. Daar vind je ook alle data van de geplande professionalisering terug. Naast dat aanmelding verplicht is, vragen we je ook om je alleen in te schrijven voor scholingsaanbod waar je daadwerkelijk aan deelneemt. Het aanbod is voor de scholen gratis omdat het samenwerkingsverband hier geld in investeert, we willen dat er optimaal gebruik van wordt gemaakt. Kan je dus onverhoopt toch niet naar een cursus waar je voor bent ingeschreven, meld je dan zo spoedig mogelijk af. Op die manier kan een collega gebruik maken van de plek die vrijkomt.

Als een school op basis van het plan gebruik wil maken van de scholing op locatie voor het team, dan kan hiertoe een verzoek worden gedaan bij de manager team en werkgebieden van jouw werkgebied: Irene van Harten of Francien Rensenbrink. De school betaalt de meerkosten van de scholing op locatie. Dit is afhankelijk van het gevraagde programma.

Planning bijeenkomsten

Doelgroep casus en netwerk: IB
 Doelgroep evaluatie en ontwikkelingsessie: IB en Directeur
 Doelgroep themabijeenkomst: IB en specialist
 Doelgroep starters: startende IB/Directeuren

Verbinden in Haaglanden

	september	oktober	november	december	januari	februari	maart	april	mei	juni
Haaglanden										
IB Startdagen	ma 23, di 24 en do 26-9-19 9.00-13.00 (incl lunch)									
Infosessie startende IB'ers en Directeuren		di 08-10-19 9.00-11.00						di 10-4-2020 9.00-11.00		
Netwerk SO en SBO		do 10-10-19 9.00-11.00					di 10-3-2020 9.00-11.00			
Netwerk internationale scholen		di 29-10-2019 9.00-11.00						do 23-4-2020 13.00-15.00		
Themabijeenkomst gedrag										
Themabijeenkomst hoogbegaafden										
Werkgebieden										
Centrum	di 29-10-19 9.00-11.00	di 29-10-19 9.00-11.00			ma 27-1-2020 13.00-15.00			di 7-4-2020 9.00-11.00		
Escamp		do 31-10-19 9.00-11.00			di 28-1-2020 9.00-11.00			di 21-4-2020 9.00-11.00		
Haagse Hout		di 29-10-19 13.00-15.00			di 28-1-2020 13.00-15.00			do 23-4-2020 9.00-11.00		
Laak		do 7-11-19 9.00-11.00	do 7-11-19 9.00-11.00		do 30-1-2020 9.00-11.00				di 12-5-2020 13.00-15.00	
Leidschendam Voorburg		ma 4-11-19 13.00-15.00	ma 4-11-19 13.00-15.00			ma 3-2-2020 13.00-15.00			di 12-5-2020 9.00-11.00	
Leidschenveen Ypenburg		di 5-11-19 9.00-11.00	di 5-11-19 9.00-11.00			di 4-2-2020 9.00-11.00			do 28-5-2020 9.00-11.00	
Loosduinen		do 14-11-19 9.00-11.00	do 14-11-19 9.00-11.00			di 4-2-2020 13-15 uur			di 26-5-2020 9.00-11.00	
Rijswijk		di 12-11-19 9.00-11.00	di 12-11-19 9.00-11.00			do 6-2-2020 9.00-11.00			ma 25-5-2020 13.00-15.00	
Scheveningen		di 19-11-19 9.00-11.00	di 19-11-19 9.00-11.00			di 11-2-2020 9.00-11.00				do 4-6-2020 9.00-11.00
Segbroek		do 21-11-19 9.00-11.00	do 21-11-19 9.00-11.00			do 13-2-2020 9.00-11.00				di 9-6-2020 9.00-11.00

Nascholingsaanbod

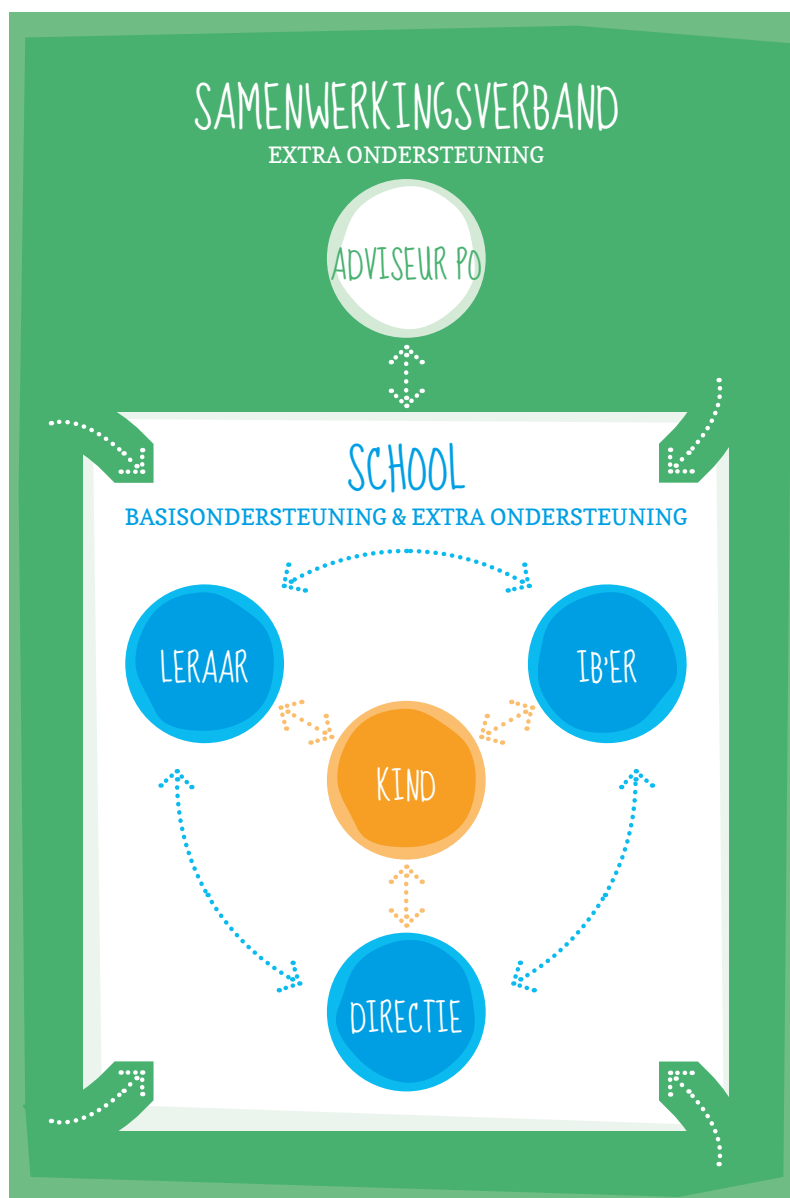
Professionalisering

Ook dit jaar bieden we een nascholingsaanbod verzorgd door verschillende onderwijsexperts. Doel is het versterken van de basisondersteuning van de school.

De nascholing is gericht op alle sectoren (cirkels) die zich rond het kind bevinden: leraren, intern begeleiders en directies,

Nieuw dit jaar, is dat we ook de mogelijkheid bieden om de professionalisering op school uit te voeren voor het hele team. Voorwaarde is wel dat de school een gericht plan heeft om (delen van) de basisondersteuning op een hoger niveau te brengen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan handelingsgericht werken, vormgeven van passend onderwijs in de klas en de inrichting van de zorgstructuur. De school betaalt zelf de meerkosten om het aanbod op school te organiseren.

Wil je meer weten over de mogelijkheden, stuur een e-mail naar info@sppoh.nl of neem contact op met de manager van jouw werkgebied.

Basisondersteuning en interventies

Binnen ons samenwerkingsverband hebben we afspraken gemaakt over de basisondersteuning die geldt voor elke school. Binnen deze basisondersteuning zijn er interventies die de school biedt. Het nascholingsaanbod is erop gericht de professionals in de school en dus de basisondersteuning te versterken. In het overzicht hieronder kun je lezen wat onder interventies wordt verstaan.

PREVENTIEVE EN LICHT CURATIEVE INTERVENTIES VOOR DE LEERLINGEN

- 1 Een goed pedagogisch klimaat
- 2 Ondersteuning van leerlingen met een behoefte aan een voorspelbare leeromgeving
- 3 Ondersteuning van leerlingen met een eigen leerlijn
- 4 Ondersteuning van leerlingen met behoefte aan een uitdagende, verdiepende leeromgeving
- 5 Ondersteuning van leerlingen met behoefte aan oplossingsgerichte gedragsinterventie technieken
- 6 Ondersteuning van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte op het gebied van motoriek
- 7 Ondersteuning van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte bij het leren leren
- 8 Vroegtijdige signalering leer-, opgroei- en opvoedproblemen
- 9 Ondersteuning van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte aan passend leesonderwijs
- 10 Ondersteuning van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte aan passend reken- en wiskundeonderwijs
- 11 Ondersteuning van leerlingen die ziek zijn en tijdelijk niet naar school kunnen

Overzicht Professionalisering Passend Onderwijs

Doelgroep: A = leraar, B = ib-er, C = directeur

Aanbod	Doelgroep	Versterkt interventies	Aantal bijeenkomsten	Studiebelasting	Pagina
Formatieve evaluatie: bewijs van het leren in de groep zichtbaar maken	A	1, 3, 4, 7, 8	2	10	9
Assessment voor intern begeleiders Trainers: Katja Tas en collega's	B	Alle	3	15	10
Coaching on the job voor Intern begeleiders	B	Alle		3	12
Module leesproblemen en dyslexie	A, B, C	9	1	4	13
Module leesremediering (zorgniveau 3)	A, B	9	1	4	14
Module ernstige reken- en wiskunde problemen en dyscalculie	A, B, C	10	2	8	15
Module ontwikkelingsperspectief (uitgebreid)	B, C	2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11	2	7	16
Module ontwikkelingsperspectief	A	2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11	2	4	17
Passend onderwijs in de praktijk	A, B	Alle	4	16	18
Passend onderwijs als de basisondersteuning niet toereikend is	B, C	Alle	3	12	20
Passende perspectieven peuter-kleuter leerlijn	B	2, 3, 6, 7, 8	1	9	22
Groepsdynamiek en klassenmanagement	A	1, 2, 5	3	12	23
Passend onderwijs voor begaafde leerlingen	A, B	1, 3, 4	6	45	25
Verdiepen in rijk onderwijs aan begaafde leerlingen	A, B	1, 3, 4	4	44	27
Gedragsproblemen in de klas: wat nu?	A	1, 2, 5, 7, 8	3	6	30

Formatieve evaluatie: bewijs van het leren in de groep zichtbaar maken

Algemeen

Binnen handelingsgericht werken probeert de leerkracht het onderwijs zo in te richten dat de leerling in zijn leerproces zo goed mogelijk wordt ondersteund; passend bij zijn niveau en talenten en afgestemd op zijn leerstijl. Een van de sleutels om deze aanpak te stimuleren is het formatief evalueren (of: assessment for learning). Je gaat in twee bijeenkomsten aan het werk met de uitgangspunten van formatieve evaluatie en leert een praktische vertaalslag te maken naar de eigen praktijk.

Aanpak

De 5 strategieën van formatieve evaluatie én het toepassen hiervan gedurende de les, staan centraal in deze training. Deze 5 strategieën zijn:

1. Het stellen, begrijpen en delen van doelen met behulp van succescriteria
2. Het verzamelen van bewijs van het leren tijdens de les
3. Feedback geven die de leerling vooruit helpt
4. De leerlingen als instructiebron voor elkaar inzetten
5. Het ontwikkelen van eigenaarschap van het eigen leren

Bijeenkomst 1

De eerste twee strategieën van formatieve evaluatie (Dylan Wiliam) staan tijdens deze bijeenkomst centraal. Deze verwerken we in een lesvoorbereiding die je in de praktijk uitprobeert.

Bijeenkomst 2

We blikken terug op de opgedane ervaring in de praktijk. Verder kijken we naar de overige drie strategieën en geven we een praktische handreiking om zelf aan de slag te gaan. Door op deze wijze te werken bekijken we samen kritisch de huidige onderwijspraktijk en proberen dit beter te maken aan de hand van de inzichten en ervaring met formatieve evaluatie.

Doelen

- Kennis maken met de strategieën van formatieve evaluatie.
- Ervaring opdoen met de toepassing van deze strategieën in de praktijk.

Doelgroep Studiebelasting Literatuur

Leerkrachten

2 bijeenkomsten van 3,5 uur

- Cijfers geven helpt niet, Dylan Wiliam
- Leren zichtbaar maken met formatieve assessment, Shirley Clark

Uitspraken van deelnemers

“De kinderen verrassen mij elke keer weer met wat ze al weten en al kunnen.”
 “Eindelijk houd ik me weer bezig met onderwijs.”
 “Ik heb weer plezier in mijn werk en leerlingen weer plezier in het leren.”

Assessment voor Intern Begeleiders

Algemeen

Met de invoering van passend onderwijs is het takenpakket van de intern begeleider uitgebreid en zijn er verantwoordelijkheden bij gekomen. Veel intern begeleiders hebben een rol in:

- de kwaliteit bewaken en verbeteren van de basisondersteuning;
- de kwaliteit bewaken en verbeteren van de extra ondersteuning;
- het aansturen en voorzitten van het MDO;
- het bewaken en aanvragen van arrangementen;
- het coachen van collega's;
- het onderhouden van contacten met externen.

Met het oog op deze ontwikkelingen verzorgen wij een ontwikkel-assessment voor intern begeleiders.

Een aantal uitgangspunten staat centraal tijdens dit assessment.

- We werken vanuit een growth mindset.
- We geven handelingsgerichte aanbevelingen.
- We verzamelen data op een dynamische wijze; gericht op het in kaart brengen van kwaliteiten en ontwikkelingspotentieel.
- We koppelen data terug op een inzichtelijke/visuele wijze.
- Het eigenaarschap voor ontwikkeling blijft bij de intern begeleider.

Aanpak

Het assessment is opgebouwd uit een aantal onderdelen.

1. Analyse diverse documenten en voorinformatie uit intake

Als je deelneemt krijg je van ons een uitnodiging voor een intakegesprek en informatie over de voorbereiding. Voorafgaand aan de intake stuur je bijvoorbeeld een of meerdere documenten die je hebt gemaakt en waarop je trots bent. Tijdens de intake bespreken we deze en gaan we in op concrete praktijkvoorbeelden. Daarnaast bespreken we de uitkomsten van de LBiB self assessment. Deze informatie geeft gecombineerd inzicht in jouw competenties.

2. Intake

Tijdens de intake, die op jouw school plaatsvindt, maken we kennis met jou en de omgeving waarin je werkt. Met behulp van een gestructureerd interview brengen we je interesses en motivatie in kaart. Ook staan we stil bij jouw professionele ontwikkeling (verleden, heden en toekomst).

3. Management Drives - feedback

In het assessment werken we ook met Management Drives – feedback.

Dit 360 graden feedback instrument geeft inzicht in:

- jouw persoonlijke drijfveren en kwaliteiten;
- hoe deze kwaliteiten zichtbaar worden in gedrag;
- hoe je dit zelf ervaart én hoe anderen dit ervaren.

Op basis van de feedback kun je bepalen welk gedrag je wil behouden, ontwikkelen of loslaten.

4. Praktijksimulatie

Tijdens een praktijksimulatie wordt duidelijk op welke wijze je reageert op verschillende situaties. De volgende werkwijzen worden toegepast:

- Er vinden verschillende praktijksituaties plaats. Hiervoor worden verschillende vormen gebruikt (dus niet alleen rollenspellen).
- Er wordt tussentijds feedback en instructie gegeven.
- Jouw ontwikkelingspotentieel op verschillende gebieden wordt zichtbaar gemaakt.
- Er wordt dieper ingegaan op de overtuigingen en persoonlijkheidskenmerken die leiden tot het zichtbare gedrag

5. Afronding

Ter afronding bespreken we alle opgedane inzichten en ervaringen met jou. Dit is de basis voor een persoonlijk ontwikkelplan, waar je vervolgens in de eigen praktijk mee verder kunt.

Doelen

- Inzicht bieden in wat de volgende stappen zijn in jouw ontwikkeling op basis van data op de volgende gebieden: persoonlijkheid en gedrag, interesses en motivatie, competenties, capaciteiten.
- Aanzet geven voor een concreet ontwikkelplan.

Doelgroep Studiebelasting

Intern begeleiders

15 uur:

- 1 intakegesprek van 2 uur
- 1 assessment dag van 8 uur
- 1 ontwikkelgesprek van 1 uur
- 2 uur invullen van diverse vragenlijsten
- 2 uur maken van ontwikkelplan

Coaching on the job voor Intern Begeleiders

Algemeen

De rol van jou als intern begeleider is de afgelopen jaren heel erg veranderd. Door ontwikkelingen zoals de introductie van Passend Onderwijs en de decentralisatie van de jeugdhulp is er een verschuiving gekomen van het coördineren en soms zelfs uitvoeren van zorg aan leerlingen naar het bewaken en ontwikkelen van de kwaliteit van basisondersteuning op de school. De ontwikkeling naar deze leiderschapsrol maakt dat veel intern begeleiders zichzelf andere vragen gaan stellen als het gaat om hun professionele ontwikkeling in relatie tot de ontwikkeling van de school. Denk hierbij aan vragen zoals:

- Welke ondersteuning hebben de leraren op mijn school nodig om een breed aanbod aan basisondersteuning te bieden?
- Hoe zijn de leerresultaten bij ons op school en hoe kunnen we hieraan werken?
- In welke onderwijsbehoeften kunnen wij als school voorzien en in welke onderwijsbehoeften (nog) niet?
- Op welke manier kunnen we het onderwijs organiseren zodat de werkdruk voor iedereen beperkt blijft? Denk hierbij aan: een kritische blik op de formulieren die jullie gebruiken, bespreken hoe een MDO efficiënter ingericht kan worden, een 'check' op je zorgstructuur of coaching tijdens een MDO of groepsbespreking.

Aanpak

In opdracht van het samenwerkingsverband wordt er vanuit HCO voor iedere intern begeleider 3 uur aan coaching-on-the-job beschikbaar gesteld om jou te ondersteunen bij het beantwoorden van jouw vragen. Misschien loop jij op dit moment al rond met vragen óf heb jij deelgenomen aan het IB-assessment en heb je daaruit vragen meegenomen. Als jij gebruik maakt van dit aanbod, dan komt er een coach bij jou op locatie en sluit aan bij jouw vragen en praktijksituatie. Vooraf vragen we u een paar vragen te beantwoorden zodat we een goede inschattingen kunnen maken welke coach daar het beste bij past.

Doel

Aan de hand van de theoretische kaders van HandelingsGericht Werken (HGW) ondersteunen wij jou en jouw school bij het 'passend' maken van jullie onderwijs. Nadat je begeleid bent door één van onze coaches heb je zicht op welke acties er nodig zijn voor jouw ontwikkeling en/of voor jouw school. Daarnaast beschik je over concrete handvatten om de acties ten uitvoer te brengen. Daarnaast beschik je over concrete handvatten om dit plan ten uitvoer te brengen. Zodat de leerlingen op school optimaal profiteren van jullie zorgstructuur.

Doelgroep Studiebelasting Literatuur

Intern begeleiders

3 uur coaching on the job

Handelingsgericht werken, samenwerken aan schoolsucces van Noëlle Pameijer

Module Leesproblemen en Dyslexie

Algemeen

Wat zijn de ondersteuningsbehoeften van leerlingen met leesproblemen en dyslexie? Hoe kunnen scholen de basisondersteuning en de extra ondersteuning voor leerlingen met lees- en spellingproblemen organiseren? Deze vragen staan centraal in deze module.

Van scholen wordt verwacht dat zij gebruik maken van de landelijke protocollen 'Leesproblemen en Dyslexie' van het Expertisecentrum Nederlands. Je leert hier meer over en ook hoe er mee kunt werken in de praktijk. Met deze informatie kun je vervolgens binnen de eigen school bespreken en analyseren wat er nodig is om de basisondersteuning op het gebied van lees- en spellingonderwijs te verbeteren.

Aanpak

In deze module worden onderstaande vragen aan de hand van de landelijke protocollen op een informatieve en interactieve manier uitgewerkt en besproken:

1. Wat zijn de algemene kenmerken van goed leesonderwijs?
2. Hoe krijg je zwakke lezers in beeld, welke hulp kun je bieden op de verschillende zorgniveaus en krijg je inzicht in hoe andere scholen dit organiseren?
3. Wat dyslexie is, wat de signalen en criteria zijn en hoe de zorgroute voor leerlingen met een vermoeden van dyslexie eruitziet?
4. Wanneer kan de school leerlingen doorverwijzen naar de vergoede diagnostiek en behandeling (ONL)?
5. Welke remediërende en compenserende maatregelen en aanpassingen zijn er?

Doel

Kennis opdoen over dyslexie ondersteuning en in het bijzonder over de landelijk-protocollen op dit gebied en praktische toepassing ervan op school.

Doelgroep Studiebelasting

Leerkrachten, intern begeleiders en directeuren

- 1 bijeenkomst van 3 uur
- 1 uur lezen van achtergrondinformatie

Module Leesremediëring (zorgniveau 3)

Algemeen

Hoe geef je de zorg op niveau 3 bij lezen en spellen vorm? Hoe zorg je dat de hulp is afgestemd op de hiaten van een kind? Welke doelen stel je voor het kind op en welke hulp sluit vervolgens bij het kind aan? Deze vragen staan centraal in deze module.

Aanpak

In deze module worden onderstaande vragen aan de hand van de landelijke protocollen op een informatieve en interactieve manier uitgewerkt en besproken:

1. Hoe verschilt zorgniveau 3 van de andere zorgniveaus?
2. Aan welke eisen dient hulp op zorgniveau 3 te voldoen?
3. Welke methodieken en materialen kunnen ingezet worden?
4. Hoe geef je zorgniveau 3 vorm binnen de school?
5. Welke doelen kun je voor het kind opstellen?

Doel

Deze module is bedoeld voor de uitvoerders van de lees- en spellinghulp (zorg op niveau 3) en is een praktische uitwerking van de manier waarop de hulp op lees- en spellinggebied geboden kan worden.

Doelgroep Studiebelasting

Leerkrachten, remedial teachers en intern begeleiders

- 1 bijeenkomst van 3 uur
- 1 uur lezen van achtergrondinformatie

Module Ernstige Reken- en Wiskunde problemen en Dyscalculie

Algemeen

Kinderen verschillen van nature in hun ontwikkelingsmogelijkheden en dus ook in hun vermogen om te leren rekenen. Sommige kinderen verwerven de rekenkennis en procedures bijna als vanzelf en ook al snel op een hoger abstractieniveau. Ongeveer 10% van de kinderen kampt echter met rekenproblemen. Bij circa 2% van de kinderen spreken we zelfs van ernstige rekenproblemen of van een specifieke stoornis in het leren rekenen, ook wel dyscalculie genoemd.

Het onderwijs aan kinderen met (ernstige) rekenproblemen en dyscalculie valt onder de basisondersteuning van scholen. In de praktijk is het begeleiden van deze leerlingen vaak geen gemakkelijke opgave. Het is cruciaal dat de groepsleerkracht en andere betrokkenen goed zicht hebben op de ontwikkeling van de leerling op de diverse leerstoflijnen en op basis daarvan het basisaanbod kunnen aanpassen. Dit vraagt een hoge mate van vakdidactische kennis. In de praktijk blijkt dat bij een onvoldoende afstemming op de onderwijsbehoeften kleine, nog overzichtelijke, rekenproblemen zich snel tot meer ernstige problemen kunnen ontwikkelen. In de module Ernstige Reken- en Wiskunde problemen en Dyscalculie krijg je handreikingen bij het vroegtijdig signaleren en aanpakken van rekenproblemen. De module sluit nauw aan bij het Protocol Ernstige Reken Wiskunde problemen en Dyscalculie (ERWD).

Aanpak

In deze module presenteren we de belangrijkste inzichten die gebruikt kunnen worden om rekenproblemen te signaleren, analyseren en aan te pakken en lichten we deze toe met praktische en interactieve (kijk)opdrachten.

Doel

Kennis opdoen over ondersteuning bij rekenproblemen en dyscalculie in het bijzonder over de landelijke protocollen op dit gebied en praktische toepassing ervan op school.

Doelgroep Studiebelasting

Leerkrachten, intern begeleiders, rekencoördinatoren en directeuren

- 2 bijeenkomsten van 3 uur
- 2 uur lezen van achtergrondinformatie

Module Ontwikkelingsperspectief (uitgebreid)

Algemeen

Met de Wet Passend onderwijs (augustus 2014) zijn scholen verplicht om een ontwikkelingsperspectief (OPP) op te stellen voor kinderen die meer nodig hebben dan de basisondersteuning en voor wie een individueel arrangement of toelaatbaarheidsverklaring is toegekend. Met een ontwikkelingsperspectief kan het onderwijsaanbod voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften (op didactisch en/of sociaal-emotioneel gebied) zo veel mogelijk op maat worden gemaakt. Het doel van het werken met een OPP is om ieder kind de kans geven om zich, binnen zijn of haar mogelijkheden, optimaal te ontwikkelen en uit te stromen naar het best passende niveau van het voortgezet onderwijs. Uitgangspunt tijdens de bijeenkomsten is dat leerkrachten verantwoordelijk zijn voor het opstellen van een OPP en dat de intern begeleider ondersteunend is bij het opstellen van een ontwikkelingsperspectief.

In deze module van twee dagdelen gaan we praktisch aan de slag met het opstellen van een ontwikkelingsperspectief en hoe we leerkrachten kunnen helpen bij het opstellen van een ontwikkelingsperspectief.

Aanpak

De bijeenkomsten hebben een interactief karakter, waarin we praktisch aan de slag gaan met het opstellen van een OPP aan de hand van een casus. Het meebrengen van een eigen casus is hierbij optioneel.

Aan het einde van de bijeenkomst:

- Weet je voor welke leerlingen een OPP moet worden opgesteld.
- Weet je welke onderdelen in het OPP verplicht zijn.
- Kun je bevorderende en belemmerende factoren formuleren.
- Kun je onderwijsbehoeften formuleren.
- Weet je welke middelen ingezet kunnen worden bij het bepalen van concrete leerdoelen.
- Weet je hoe je leerkrachten kunt ondersteunen bij het opstellen van een OPP.
- Kun je een inschatting maken van een uitstroombestemming van een leerling.
- Weet je welke hulpmiddelen je kunt inzetten voor het opstellen van een plan van aanpak.

Doel

Praktische tools in handen geven voor het opstellen van en werken met een ontwikkelingsperspectief in de groep en op school.

Doelgroep Studiebelasting

Intern begeleiders

- 2 bijeenkomsten van 3 uur
- Lezen van achtergrondinformatie van 1 uur

Module Ontwikkelingsperspectief

Algemeen

Met de Wet Passend onderwijs (augustus 2014) zijn scholen verplicht om een ontwikkelingsperspectief (OPP) op te stellen voor kinderen die meer nodig hebben dan de basisondersteuning en voor wie een individueel arrangement of toelaatbaarheidsverklaring is toegekend. Met een ontwikkelingsperspectief kan het onderwijsaanbod voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften (op didactisch en/of sociaal-emotioneel gebied) zo veel mogelijk op maat worden gemaakt. Het doel van het werken met een OPP is om ieder kind de kans geven om zich, binnen zijn of haar mogelijkheden, optimaal te ontwikkelen en uit te stromen naar het best passende niveau van het voortgezet onderwijs. Uitgangspunt is dat de leerkracht het ontwikkelingsperspectief zelf maakt aangezien hij of zij de leerling het beste kent.

In deze module van een dagdeel gaan we praktisch aan de slag met het opstellen van een ontwikkelingsperspectief.

Aanpak

De bijeenkomst heeft een interactief karakter, waarin we ook praktisch aan de slag gaan. Aan het einde van de bijeenkomst is er tijd voor het stellen van vragen.

Aan het einde van de bijeenkomst:

- Weet je voor welke leerlingen een OPP moet worden opgesteld.
- Weet je welke onderdelen in het OPP verplicht zijn.
- Kun je bevorderende en belemmerende factoren formuleren.
- Kun je onderwijsbehoeften formuleren.
- Weet je welke middelen ingezet kunnen worden bij het bepalen van concrete leerdoelen.
- Kun je een inschatting maken van een uitstroombestemming van een leerling.
- Weet je welke hulpmiddelen je kunt gebruiken voor het opstellen van een plan van aanpak in de klas.

Doel

Praktische tools in handen geven voor het opstellen van en werken met een OPP in de groep.

Doelgroep Studiebelasting

Leerkrachten

- 1 bijeenkomst van 3 uur
- Lezen van achtergrondinformatie van 1 uur

Passend onderwijs in de praktijk

Algemeen

Binnen ons samenwerkingsverband hebben we de afspraak dat alle scholen Handelingsgericht werken. Het doel van Handelingsgericht werken (HGW) is de kwaliteit van het onderwijs en de leerlingbegeleiding verbeteren. Om het onderwijs passend te maken voor de leerling. Vragen die bij HGW aan de orde komen, zijn onder andere: hoe bevorderen we het schoolplezier en welbevinden, de motivatie en leeropbrengsten, de sociale competenties en een soepele overgang naar het voortgezet (speciaal) onderwijs? Hoe realiseren we schoolsucces voor alle leerlingen? Hoe zorgen we ervoor dat leerlingen zich conform hun capaciteiten en talenten ontwikkelen? De zeven uitgangspunten van HGW geven houvast bij het zoeken naar antwoorden op deze vragen.

Anno 2017 zijn de uitgangspunten:

- HGW is doelgericht.
- Het gaat om wisselwerking en afstemming.
- Onderwijs- en opvoedbehoeften van leerlingen staan centraal.
- Leerkrachten maken het verschil, ouders doen er ook toe.
- Positieve aspecten van leerlingen, leerkrachten en ouders zijn van groot belang.
- Betrokkenen werken constructief samen.
- De werkwijze is planmatig en transparant.

In deze training van 4 dagdelen gaan we dieper in op de achtergronden van HGW en maken we de vertaalslag naar de praktijk.

Aanpak

Tijdens deze interactieve training is er volop ruimte om ervaringen uit de eigen praktijk te delen en te bespreken. Daarnaast staat ook de theorie zoals die beschreven is in het nieuwe boek van Noëlle Pameijer 'HGW Samenwerken aan schoolsucces' centraal. Met deze mix van theorie en praktijk bekijken we samen hoe je Handelingsgericht werken succesvol kunt implementeren in de eigen school en welke veranderingsprocessen daarbij van belang zijn.

Doelen

- Kennis opdoen over de uitgangspunten en achtergronden van HGW en hoe dit kan bijdragen aan het passend maken van het onderwijs voor een optimale ontwikkeling van leerlingen.
- Aanknopingspunten krijgen om deze uitgangspunten en werkwijzen te koppelen aan de eigen onderwijspraktijk.
- Zicht krijgen op de drie niveaus van onderwijs en ondersteuning en leren wat dit voor de eigen school praktisch inhoudt.

Doelgroep

Leerkrachten en intern begeleiders

Studiebelasting

- 4 bijeenkomsten van 3 uur
- 4 uur huiswerkopdrachten

Literatuur

Noëlle Pameijer 'HGW Samenwerken aan schoolsucces' (deze krijg je bij aanvang van de eerste bijeenkomst)

Uitspraken van deelnemers

“Het geeft mij een andere kijk op hoe ik leerlingen kan betrekken bij hun eigen onderwijs”

“Fijn om met andere mensen uit het onderwijs te praten over hoe zij passend onderwijs vormgeven”

Passend onderwijs als de basisondersteuning niet toereikend is

Algemeen

Voor enkele leerlingen binnen de school is de basisondersteuning (inclusief interne interventies) niet genoeg. Als blijkt dat de interne ondersteuning onvoldoende effect heeft, er sprake is van meervoudige problematiek en er vragen zijn voor externe deskundigen dan kan een school een multidisciplinair overleg (MDO) organiseren. In zo'n overleg nemen naast de school en ouders ook één of meerdere externe deskundigen deel. Het streven is om in een of meer MDO's overzicht van en inzicht te krijgen in de situatie van een leerling en uitzicht te bieden door gezamenlijk doelen en onderwijsbehoeften te formuleren.

Gedurende het MDO kan blijken dat er meer nodig is om een passend uitzicht te kunnen bieden. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het aanvragen van een individueel arrangement. Of aan een toelaatbaarheidsverklaring voor een SBO of SO-school wanneer in het MDO is besloten dat de huidige onderwijssetting niet meer passend is bij de ondersteuningbehoeften van de leerling. Hiervoor is het belangrijk om het proces van handelingsgericht arrangeren te volgen om zo tot de best passende aanpak te komen.

Tijdens de 3 bijeenkomsten staat de theorie uit het nieuwe boek van Noëlle Pameijer 'HGW Samenwerken aan schoolsucces' centraal. Daarnaast is er tijdens deze interactieve module volop ruimte om ervaringen uit de eigen praktijk te delen en te bespreken. Binnen deze mix van theorie en praktijk bekijken we samen hoe het proces rondom het MDO en het handelingsgericht arrangeren, het beste vormgegeven kan worden voor de eigen onderwijspraktijk.

Aanpak

Aan de hand van de zeven uitgangspunten HGW worden de stappen binnen een MDO-traject en het Handelingsgericht Arrangeren (HGA) procesmatig doorlopen en geoefend. Ook bestaat er de mogelijkheid om praktijkervaringen uit te wisselen. Over het MDO bespreken we bijvoorbeeld de volgende vragen:

- Hoe bereiden we ons voor op een MDO?
- Wie nodigen we uit voor een MDO?
- Wat leggen we vast van een MDO en met welke formulieren werken we?
- Hoe kan ik een MDO succesvol voorzitten?
- Hoe zorgen we ervoor dat leerkracht, ouders en leerling gelijkwaardige partners zijn in een MDO?
- Welke vragen kun je stellen tijdens een MDO en hoe wordt de verzamelde informatie verwerkt?

Over Handelingsgericht Arrangeren bespreken we bijvoorbeeld de volgende vragen. We koppelen de theorie van HGA aan de werkwijze van SPPOH.

- Wanneer kun je overgaan tot het aanvragen van een individueel arrangement of toelaatbaarheidsverklaring?
- Welke partijen betrek je hierbij?
- Welke informatiebronnen zet je hierbij in?

De bijeenkomsten hebben een interactief karakter, waarin we praktisch aan de slag gaan aan de hand van een casus. Het meebrengen van een eigen casus is hierbij optioneel.

Doelen

- Kennismaken met het doel en de fasen van een MDO.
- Leren hoe de uitgangspunten van HGW zijn toe te passen tijdens een MDO.
- Leren hoe een MDO voorbereid kan worden.
- Handvatten krijgen met betrekking tot het voorzitten van een MDO.
- De stappen kennen van HGA en de plaats binnen de 'driehoek van ondersteuning' (zie literatuur).
- In staat worden gesteld om doelen te formuleren en vanuit deze doelen onderwijsbehoeften op te stellen.
- Inzicht hebben in de wisselwerking tussen school, ouders en leerkracht in deze kaart kunnen brengen.
- Weten welk effect een individueel arrangement kan hebben op de basisondersteuning.
- Op de hoogte zijn van de verschillende verwijsmogelijkheden binnen de Haagse regio (TLV).

Doelgroep Studiebelasting

Intern begeleiders en directies

- 3 bijeenkomsten van 3 uur
- Huiswerkopdrachten tussen de bijeenkomsten

Literatuur

- HGW Samenwerken aan schoolsucces (hoofdstuk 2 en 7), Noëlle Pameijer
- Negen fasen in een multidisciplinair overleg (MDO) (www.sppoh.nl)
- Basisondersteuning (www.sppoh.nl)

Passende perspectieven peuter-kleuter leerlijn

Algemeen

Wil je meer zicht krijgen op de verschillende ontwikkel- en onderwijsbehoeften van peuters en kleuters? En wil je weten hoe je je aanbod hierop kunt afstemmen en gedifferentieerd kunt werken?

In deze training leer je de tussendoelen en ontwikkelingslijnen van de verschillende ontwikkelingsgebieden in de peuter- en kleuterleeftijd kennen. Hierna weet je hoe je passend en gedifferentieerd aanbod kunt bieden met relevante en haalbare doelen. Je weet hoe je inhoudelijk de juiste keuzes maakt en welke hulpmiddelen je inzet. Je legt hierbij de nadruk op wat jonge kinderen wél kunnen en op het optimaal benutten van hun sterke kanten en capaciteiten.

Aanpak

In twee bijeenkomsten gaan we aan de slag met theorie en het interpreteren en analyseren van kindobservatiegegevens. Ook schenken we veel aandacht aan hoe je pedagogisch medewerkers in de kinderopvang en leerkrachten groepen 1 en 2 hierbij begeleidt. Tussen de bijeenkomsten door werk je in je eigen praktijk aan de onderwerpen die aan bod komen.

Doel

Beter kunnen afstemmen op ontwikkelbehoeften van peuters en onderwijsbehoeften van kleuters.

Doelgroep

Intern begeleiders kinderopvang
Intern begeleiders basisschool groep 1 en 2

Studiebelasting

- 2 bijeenkomsten van 3 uur
- Werken in de eigen praktijk (3 uur)

Literatuur

- SLO-tussendoelen
- Ontwikkelingsvolgsystemen, waaronder KIJK!
- 'Handelingsgericht werken, een handreiking voor de Interne Begeleider', Noëlle Pameijer en Tanja van Beukering

Uitspraken van deelnemers

'Nu ik weet hoe de ontwikkeling van de peuter verloopt, weet ik ook wat hij nodig heeft!'

'Na deze training zijn mijn verwachtingen van wat jonge kinderen kunnen, veel realistischer.'

Groepsdynamiek en klassenmanagement

Algemeen

In iedere groep zijn er groepsprocessen. Deze processen worden ook wel groepsdynamica genoemd. Groepsdynamica betreft het gedrag en de verschillende rollen van kinderen in de groep. Het gaat ook om de invloed die kinderen in een groep op elkaar hebben. Van een groep kan een positieve of een negatieve invloed uitgaan. Een voorbeeld van positieve invloed is dat kinderen plezier hebben en van elkaar leren. Het leren kan hierdoor een groter effect hebben en prestaties kunnen verbeteren. Als er sprake is van negatieve invloed, kan er onderling gedoe of een conflict ontstaan. Of kinderen durven niet voor hun mening uit te komen en/of voelen zich onveilig. Dit heeft niet alleen een negatief effect op de sfeer in de groep maar ook op het leereffect.

Aanpak

In drie bijeenkomsten bespreken we wat groepsdynamiek inhoudt en wat er gedaan kan worden aan het bewerkstelligen van positieve groepsdynamiek. Na een theoretische inleiding (o.a. fase Tuckman) geven we uitleg over het belang van groepsdynamiek in het onderwijsproces. Aan de hand van vijf groepsaspecten kijken we naar de groepssfeer in je eigen groep. Daarna gaan we praktisch aan de slag met het afnemen van een sociogram in je eigen groep en bespreken we welke leerstijlen jij als leerkracht hanteert (o.a. klassenmanagement, leerkrachtvaardigheden). Tenslotte bespreken we samen de mogelijkheden en welke materialen je kunt inzetten, om een positieve groepsdynamiek te bewerkstelligen.

Doelen

- Kennismaken met wat groepsdynamiek inhoudt.
- Inzicht verkrijgen in de samenstelling van je groep (Sociogram).
- Leren beoordelen van de sfeer in je eigen groep.
- Ontdekken hoe goede klassenmanagement bijdraagt aan een positieve groepsdynamiek.
- Handvatten voor het bevorderen van een positieve groepssfeer.

Doelgroep Studiebelasting

Leerkrachten

- 3 bijeenkomsten van 1,5 uur
- Huiswerk opdracht van 6 uur
- Groepsplan gedrag - planmatig werken aan passend onderwijs, Kees van Overveld

Literatuur

- Ontwikkeling en implementatie van Positive Behavior Support in de school – Strategieën voor effectieve oplossingen bij gedragsproblemen, Deanne A. Crone & Robert H. Horner
- Van pesten naar samenwerken – de supportgroep: oplossingsgerichte aanpak bij pestgedrag, Sue Young
- Wij zijn een groep – versterk het groepsgevoel met verrassende opdrachten en spel, Nathalie van Kordelaar & Mirjam Zwaan
- Zorgzame klas – psycho-educatie voor de basisschool, Peter Glorieux en Jan Vanthomme

Uitspraken van deelnemers

‘Ik neem vaker een sociogram af zonder er acties aan te koppelen, maar met deze handvatten kan ik verder!’

‘Op onze school is het gebruikelijk om na elke vakantie de leerlingen een andere plek te geven. Het maken van tafelgroepjes vind ik verschrikkelijk. Ik begrijp nu beter waarom dat zo is.’

‘Ik kijk nu gericht naar mijn groep en maak ook zelf keuzes in samenstellingen van groepjes en plekken van leerlingen.’

Passend onderwijs voor begaafde leerlingen

Algemeen

Deze training is gericht op het begeleiden van begaafde leerlingen vanuit het perspectief om ieder kind passend onderwijs te bieden. Dat betekent dat je tijdens de training kennis opdoet en vaardigheden ontwikkelt om begaafde leerlingen in je eigen groep beter te kunnen begeleiden in alledaagse onderwijssituaties. Oplossingsgericht en handelingsgericht werken ligt aan de basis van deze training.

Aanpak

In deze basistraining maken we steeds een koppeling tussen de theorie over begaafdheid en de dagelijkse praktijk in je eigen groep en school. In elke bijeenkomst werken we aan een thema. Per thema stellen we zo een kerncompetentie centraal. We zetten indicatoren in waaraan je na afronding van de training kunt zien hoe de verworven competentie te herkennen is in wat je weet en wat je kunt (Van Gerven & Hoogenberg-Engbers, 2011).

Vanaf het begin van training werk je tussentijds aan een praktijkopdracht die past bij jouw eigen situatie. In deze opdracht komen kennis en vaardigheden die je tijdens de cursus opdoet of ontwikkelt, samen met alles wat jij als leerkracht al kon en deed in je dagelijkse praktijk. Aan het eind van de cursus lever je de opdracht in bij de docent. Dit doe je door gebruik te maken van de 'Dropbox Praktijkopdrachten'. Je krijgt van de docent feedforward op de opdracht. Daarvoor werken we met vaste criteria voor elke opdracht. We benoemen twee aspecten die je heel sterk hebt uitgevoerd. Daarnaast benoemen we één aspect dat je verder kunt uitdiepen om jouw praktijkopdracht nog sterker te maken. Daarnaast nemen we in je opdracht zelf korte feedforward vragen op. Dit zijn oplossingsgerichte vragen die je helpen de diepgang van je opdracht te vergroten.

Elke cursist kan gedurende het traject ter ondersteuning van het werken aan de praktijkopdracht tweemaal een individuele afspraak maken voor een coachingsgesprekken via Skype. Daarbij krijgt elke deelnemer toegang tot de Digitale campus waarop de benodigde cursusmaterialen zijn terug te vinden.

Aan het eind van de training lever je de opdracht in.

Thema 1 - Herkennen van begaafdheid.

Les 1 Hoe ontwikkelt begaafdheid?

Les 2 De Cirkel van Zorg

Thema 2 - Leerweggerichte interventies.

Les 3 Uitdagend onderwijs

Les 4 Uitdagend onderwijs

Thema 3 - Pedagogisch begeleiden.

Les 5 Onderpresteren

Les 6 Executieve functies

Doelen

- Kennis over het hoogbegaafde kind vergroten
- Ervaren op welke wijze je de theorie kunt toepassen in de praktijk.

Doelgroep

- Leerkrachten en intern begeleiders. Een voorwaarde is dat je vanaf 15.00 uur aanwezig kunt zijn bij de bijeenkomsten.

Studiebelasting

- 6 bijeenkomsten van 2,5 uur
- Een literatuurstudie van 10 uur
- Een practicum en huiswerkopdrachten 17 uur.

Literatuur

Passend onderwijs voor Begaafde leerlingen, Sylvia Drent en Eleonoor van Gerven

[Aanmelden voor 8 september 2019. Meer info op Slim!educatief.nl](#)

Begaafde risicoleerlingen

Algemeen

Deze verdiepingscursus is gericht op het begeleiden van begaafde risicoleerlingen vanuit een inclusief perspectief. Dat betekent dat we in de cursus ervan uit gaan dat je met je school wilt streven naar een structurele aanpak van het onderwijs aan begaafde leerlingen en dat je daarin ook door je team en directie ondersteund wordt.

Afstemmen op de educatieve behoeften van begaafde leerlingen vergt beleidsmatige keuzes. Zeker waar het begaafde risicoleerlingen betreft. Onder begaafde risicoleerlingen verstaan we onder andere onderpresterende leerlingen en dubbel bijzondere leerlingen. Vanuit dat perspectief staat bij deze verdiepingscursus het afstemmen op de educatieve behoeften van deze twee groepen begaafde leerlingen centraal. Oplossingsgericht en veranderingsgericht werken ligt aan de basis van deze training. Zowel de lessen als de praktijkopdracht zijn ontwikkeld op basis van de zgn. Dublindescriptoren voor niveau 7 (Masterlevel).

In lang niet alle gevallen ontwikkelt de begaafde leerling zich op een manier die we in gedachten hebben. Deze leerlingen worden dan gezien als begaafde risicoleerlingen. In sommige gevallen wijkt onze verwachting zo af van wat we terugzien in het onderwijs van deze leerling dat er gesproken wordt over onderpresteren. In andere gevallen lijkt er meer aan de hand te zijn en overwegen leraren en ouders of de leerling wellicht tot de groep dubbel bijzondere leerlingen behoort.

In beide situaties vinden leraren het moeilijk om af te stemmen op de educatieve behoeften van de leerling. In deze verdiepingscursus bekijken we beide thema's. Het uitgangspunt daarbij is dat een universele aanpak geen antwoorden biedt op de problematiek die de deze leerlingen in het onderwijs ervaren. Hun problematiek is zo complex dat maatwerk vereist is. Het is belangrijk dat we ons realiseren dat onderpresteren voorkomen kan worden, maar dat dubbel-bijzonder-zijn natuurlijk niet voorkomen kan worden.

Aanpak

Daar waar het onderpresterende leerlingen betreft verkennen we het thema vanuit twee perspectieven. In bijeenkomst 1 bespreken we wat kunt je doen om onderpresteren te voorkomen. Hoe kun je zo afstemmen op de educatieve behoeften van begaafde leerlingen dat je een grotere kans hebt hun ontwikkeling zo optimaal mogelijk verloopt? Welke beleidsmatige keuzen moet je dan mee laten wegen als je dat echt zou willen bereiken? In bijeenkomst 2 bespreken we wat je kunt je doen als die begaafde leerling zich toch niet optimaal ontwikkelt. Hoe kun je dan beter afstemmen op de leerling met interventies die de ontwikkeling positief beïnvloeden? Welke beleidsmatige aspecten spelen dan een rol?

Dubbel bijzondere leerlingen zijn een heel andere groep begaafde risicoleerlingen dan onderpresterende leerlingen. Dubbel bijzondere leerlingen zijn namelijk niet alleen zeer intelligent, maar worden tegelijkertijd gehinderd door een leer- of ontwikkelingsstoornis. Er zijn situaties waarbij het afwijkend gedrag van begaafde leerlingen toegeschreven wordt aan een leer- of ontwikkelingsstoornis, maar waarbij het gedrag dat de leraar en/of ouders waarnemen ontlokt wordt door een gebrek aan afstemming op wat de leerling nodig heeft om zijn ontwikkelingspotentieel te verzilveren. In andere gevallen komt het voor dat over een begaafde leerling gezegd wordt dat deze onder presteert, terwijl uit een zorgvuldige exploratie later blijkt dat er juist duidelijke kenmerken zijn van een leer- of ontwikkelingsstoornis waardoor de leerling belemmerd wordt in zijn functioneren. Bijeenkomst 3 en 4 zijn gericht op deze tweede groep risicoleerlingen. In bijeenkomst 3 gaan we daarbij in op het onderscheid tussen onderpresteren en dubbel bijzonder zijn. Hoe kun je je daarvan een beeld vormen in een stadium waarbij je nog niet bereid bent om de leerling al door te verwijzen voor pedagogisch of psychologisch onderzoek? Wat kun je doen in dit pre-diagnostische stadium?

In bijeenkomst 4 bespreken we de gevolgen van dubbel bijzonder zijn voor het onderwijsleerproces. Hoe optimaliseer je de afstemming en welke valkuilen moet je goed in beeld houden?

Thema's:

- Onderpresteren: voorkomen is beter dan genezen
- Van onderpresteren naar talentontwikkeling
- Onderpresteren of Dubbel bijzonder?
- Afstemmen op dubbel bijzondere leerlingen is maatwerk

Doelgroep

Je hebt de afgelopen jaren je verdiept in het thema begaafdheid. Je zoekt naar een theoretische onderbouwing van jouw praktisch handelen. Je hebt daarvoor een onderzoekende houding en een op oplossingen gerichte instelling. Je bent je ervan bewust dat er niet één antwoord bestaat, maar dat de bruikbaarheid van een suggestie voor interventie afhangt van jouw eigen professionele context. Je wilt op school streven naar beleidsmatige aanpassingen in de zorg voor begaafde risicoleerlingen en je school is bereid te accepteren dat dit betekent dat er voor deze leerlingen meer maatwerk nodig is om echt af te stemmen op de educatieve behoeften van deze leerlingen. Voor de begeleiding van deze complexe groep leerlingen moeten scholen bereid zijn hun team te faciliteren.

Studiebelasting

- 4 bijeenkomsten van 2,5 uur
- Zelfstudiemodule online van 2 uur
- Literatuurstudie van 14 uur
- Praktijkopdracht van 20 uur

Certificaat

Je kunt de cursus afronden met een certificaat als je zowel voldoende aanwezig bent geweest als dat je een praktijkopdracht hebt ingeleverd. De omschrijving van de praktijkopdrachten vind je straks op het besloten deel van de website. Je hebt een keuze uit twee verschillende opdrachten. Vanaf het begin van deze cursus werk je in de tijd tussen de bijeenkomsten aan de opdracht van je eigen keuze. Aan het eind van de cursus lever je de opdracht in bij de docent. Dit doe je door gebruik te maken van de 'Dropbox Praktijkopdrachten'. Je krijgt van de docent feedforward op de opdracht. Daarvoor werken we met vaste criteria voor elke opdracht. We benoemen twee aspecten die je heel sterk hebt uitgevoerd. Daarnaast benoemen we één aspect dat je verder kunt uitdiepen om jouw praktijkopdracht nog sterker te maken. Daarnaast nemen we in je opdracht zelf korte feedforward vragen op. Dit zijn oplossingsgerichte vragen die je helpen de diepgang van het gemaakte product te vergroten.

Gedragsproblemen in de klas: en nu?

Algemeen

Kinderen met gedragsproblemen trekken de aandacht in de klas. Ze vertonen een aantal gedragingen die kenmerkend zijn voor een (ontwikkelings)stoornis als AD(H)D of ASS, maar deze gedragingen kun je ook bij andere kinderen in de klas waarnemen.

Herken je deze (kind)kenmerken?

Kinderen kunnen:

- bewegelijk zijn en blijven moeilijk zitten;
- veel friemelen en bewegen;
- veel (en soms hard) en voor hun beurt praten;
- moeite hebben met (het begrijpen van) interacties;
- de instructie missen;
- afspraken vergeten;
- moeilijk te motiveren zijn;
- .....

Maar:

- ze kunnen ook enthousiast en spontaan zijn;
- ze hebben een brede fantasie;
- ze hebben gevoel voor humor;
- ze kunnen zich sterk op iets focussen (hyperfocus);
- ze willen graag sporten en bewegen of naar muziek luisteren;
- ze zijn gericht op details;
- ze hebben een sterk ontwikkeld rechtvaardigheidsgevoel;
- .....

Deze kinderen komen 's morgens jouw klas in, hebben thuis wel of niet ontbeten, al ruzie gehad, of al een uur voor de tv/computer gezeten. Hoe ga je met deze kinderen om in je klas?

Aanpak

We vertalen kennis naar de praktijk van alledag. In de verschillende bijeenkomsten worden een aantal onderwerpen neergezet die aansluiten bij de praktijk. Je gaat als deelnemer zelf aan de slag met opdrachten die aansluiten bij jouw specifieke praktijk en mogelijkheden.

Je leert hoe je in je eigen groep een sterk pedagogisch klimaat kan neerzetten en je kan werken aan groepsvorming. Je krijgt handvatten om gedrag van kinderen te veranderen en welke (preventieve) interventies je hiervoor kan inzetten.

Vervolgens leer je vanuit een sterk pedagogisch klimaat naar kinderen kijken en kinderen betrekken bij hun eigen oplossing (eigenaarschap en betrokkenheid).

Doelen

- Kennis opdoen over veel voorkomende gedragsproblemen;
- Kennis opdoen over groepsvorming en leren hoe je een sterk pedagogisch klimaat kan neerzetten in je groep;
- Leren hoe je gedrag van een kind kan veranderen en hoe je het kind kan betrekken in zijn eigen oplossing;
- Leren hoe je kinderen houvast en een duidelijke structuur geeft.

Doelgroep Studiebelasting

Leerkrachten die een leerling in de klas heeft met gedragsproblemen.

- 3 bijeenkomsten van 2 uur
- Praktijkopdrachten naar individuele behoefte.

SPPOH | Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden

Ieder kind een kans!

Kijk voor meer informatie over de data van de scholing en voor aanmelding op www.sppoh.nl

Dit overzicht is in opdracht van het samenwerkingsverband SPPOH opgesteld door HCO.

samen sterk in leren